

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Ю. ТУРЛОВА
*кандидат юридичних наук,
старший радник юстиції,
докторант відділу проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАПрН України*

Вивчення злочинності як соціального та системного явища передбачає дослідження таких її якостей (саме визначають її як систему), як рівень організованості та повторності, латентність, інтенсивність, структура й динаміка. Екологічній злочинності як одному з видів злочинності властиві як внутрішні зв'язки (між її складовими, що, у свою чергу, також є системами більш низького порядку), так і зовнішні (між іншими її підвидами, суспільними процесами економічного, правового, політичного характеру тощо). Очевидно, що ці явища вимагають дослідження, пізнання, зокрема при з'ясуванні детермінаційного комплексу екологічної злочинності та, відповідно, визначення і планування заходів протидії.

Саме тому при вивченні екологічної злочинності, аналізу її сучасного стану доцільним є застосування методу структурного аналізу, сутність якого полягає у диференціації системного об'єкта, подальшому дослідженні та наданні характеристики його елементів. При цьому структурування може мати декілька варіантів, залежно від мети та завдань дослідження.

У вітчизняній кримінологічній літературі питання щодо кримінологічної характеристики екологічної злочинності в Україні, зокрема її структури, ставали предметом наукових досліджень Н. Іванової, Т. Корнякової, О. Мельник, Г. Поліщука та інших науковців.

Водночас, визнаючи важливість праць зазначених авторів, вважаємо структурний аналіз екологічної злочинності актуальним і вартим поглибленого дослідження.

Структура злочинності є однією з основних складових кримінологічної характеристики екологічної злочинності. На відміну від показників рівня та інтенсивності, які характеризують екологічну злочинність у кількісному аспекті, структура злочинності є якісним показником, що розкриває її склад і внутрішню побудову, тобто співвідношення між складовими, що утворюють екологічну злочинність як явище.

Автор під екологічною злочинністю розуміє соціальне явище, що має небезпечний для суспільства, об'єктивно-функціональний, соціально-конструктивний характер, та проявляє себе в поведінці, яка заборонена криміналь-

ним законодавством, і посягає на навколишнє природне середовище чи його окремі об'єкти, створюючи небезпеку біологічним основам існування людства [1], та саме тому виступає об'єктом окремого кримінологічного дослідження.

Визначеність екологічної злочинності як соціального явища забезпечується проявом її сутності, закономірного порядку організації, взаємодією та співвідношенням між її окремими структурними елементами. Розподіл сукупності облікованих фактів вчинення екологічних злочинів на окремі види та їх кількісні співвідношення з цілим — екологічною злочинністю — становить її структуру. Структура (від лат. *structura* — будова, порядок, зв'язок) становить сукупність істотних, відносно стійких, закономірних зв'язків між частинами (елементами) об'єкта, що забезпечують його єдність [2, 611].

А. Бабенко зауважує, що в регіональних кримінологічних дослідженнях структуру злочинності розглядають не лише як сукупність елементів, що її становлять, а й як характер їх взаємозв'язків. За допомогою вивчення структури злочинності фіксують закономірні взаємозв'язки різних елементів злочинності, підтверджують її здатність пристосовуватися до змін зовнішнього середовища, а також пристосовувати середовище для свого існування та розвитку [3, 65].

При визначенні системи екологічних злочинів, відповідно до Кримінального кодексу України (далі — КК України), нами був запропонований розподіл злочинів, що мають узагальнений об'єкт посягання, залежно від характеру посягання на такі категорії: злочини міжнародного характеру, що посягають на екологічну безпеку людства (ст. 441); екологічні злочини, які полягають у порушенні порядку проведення екологічної експертизи, правил екологічної безпеки під час виробничої діяльності, що заподіяло (або створило небезпеку заподіяння) суттєву еколо-

гічну шкоду (статті 236, 253); злочини у сфері ядерної та радіаційної безпеки (статті 265, 265¹, 267, 267¹, 274); злочини у сфері біологічної безпеки (ст. 326); екологічні злочини, які полягають у потуранні екологічній небезпеці, а саме: невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення та приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (статті 237, 238); злочини у сфері поводження з відходами (ст. 268) [4, 108].

Значна частина з кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за вчинення зазначених злочинів, є практично «мертвими». До таких норм варто віднести ст. 441 КК України «Екоцид», хоча останніми роками спостерігаються певні спроби її застосування. Так, порушене у червні 2015 р. кримінальне провадження за цією статтею за фактом пожежі на нафтобазі під Києвом у подальшому було закрито за ч. 1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України. Також наприкінці 2016 р. було порушене провадження за зазначеною статтею слідчим відділом Управління Служби безпеки України (далі — УСБУ) в Запорізькій області. Фабула справи звучить як недотримання технологічних норм і законодавства у сфері екологічної безпеки службовими особами промислових підприємств м. Запоріжжя, що призвело до забруднення території м. Запоріжжя та отруєння атмосфери, що може спричинити екологічну катастрофу. На нашу думку, зазначена справа також не матиме ніякої судової перспективи.

Тричі (у 2008 р. та двічі у 2016 р.) порушувалися кримінальна справа та провадження за ст. 326 КК України «Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами». Зважаючи на те, що ч. 1 зазначеної статті сконструйовано як делікт екологічної небезпеки, тобто караним є

навіть ризикована поведінка, що створила загрозу настання небезпечних наслідків (загибель людей, настання інших тяжких наслідків, заподіяння шкоди здоров'ю потерпілого), провадження порушувалися при виявленні порушення правил зберігання ртуті, пестицидів та інших токсичних речовин. Жодної засудженої особи за ст. 326 КК України протягом досліджуваного нами періоду виявлено не було.

За статтею 268 КК України «Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини» було виявлено 10 злочинів. Зазначений вид екологічно небезпечної злочинної діяльності у науковій літературі отримав назву «екологічна контрабанда», під якою розуміється: незаконне ввезення на територію країни та транскордонне переміщення небезпечних відходів із зарубіжних країн; незаконний вивіз рідкісних і зникаючих видів дикої флори та фауни; незаконний імпорт та експорт озоноруйнівних речовин [5, 111–112]. Г. Поліщук з цього приводу зауважив, що наявні тенденції щодо поширення географії та збільшення обсягів «екологічної контрабанди» у сукупності з процесами інтеграції нашої держави до європейської спільноти дають підстави прогнозувати, що зазначені злочинні прояви також набуватимуть ще більшого поширення [6, 47].

Вивчення джерел кримінологічної інформації підтверджує слушність таких прогнозів. Так, за висновками співдиректора Асоціації екологічного права Центральної та Східної Європи та СНД Д. Скрильнікова, за певними схемами в Україну ввозяться небезпечні відходи, а також відбуваються численні порушення законодавства в цій сфері, що є «бізнесом» на здоров'ї та майбутньому народу України. Так, упродовж 2001–2004 рр. у Львівську область у великих кількостях ввозилися угорські небезпечні відходи відомої у центральній та Східній Європі нафтогазової компанії «МОЛ». Тільки завдяки протестам гро-

мадськості вдалося не допустити спалювання гудронів на Добротвірській теплоелектростанції, однак, як стало відомо екологам, частину відходів без жодних дозволів спалювали на Миколаївському цементному заводі. Такий масштабний бізнес з «утилізації», а насправді з видалення чужих відходів на українській території, не міг відбуватися без сприяння і погоджень високих посадових осіб. Відомо, що до цього бізнесу було причетне навіть державне підприємство «МВС», яке ввозило відходи не лише в Україну, а й у Придністров'я [7]. Факти ввезення у Закарпаття з території Угорщини 1 500 т високо токсичних відходів, що містять неорганічні сполуки, передусім у великих кількостях отруйні важкі метали — такі як свинець, хром, мідь та нікель, висвітлювалися і в зарубіжних джерелах [8].

Як засвідчують матеріали правозастосовної практики, часто екологічно небезпечні відходи експортуються під виглядом матеріалів, що підлягають рециркуляції з подальшим складуванням. Такі відходи змішують з горючими матеріалами та легально транспортуються в іншу країну.

Ввезення таких відходів становить значну небезпеку довкіллю та здоров'ю людей, адже рано чи пізно небезпечні відходи включаться у кругообіг і будуть мігрувати по трофічних ланках [9, 57–58].

Водночас така злочинна діяльність практично не відображена у кримінальній статистиці, адже незадовільна система контролю за транскордонним перевезенням відходів та корупція серед чиновників дає можливість «екологічним контрабандистам» безкарно застосовувати вже давно апробовані в країнах третього світу схеми ввезення небезпечних відходів та отримувати надприбутки за рахунок безпеки та здоров'я людей.

Окремі статті, що встановлюють відповідальність за вчинення злочинів

у сфері ядерної та радіаційної безпеки, також не мають практичного застосування. Так, за 15-річний період аналізу за ст. 265¹ КК України «Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію» жодного разу не порушувалася кримінальна справа чи провадження.

Лише чотири рази виявлялися ознаки порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274 КК України). Підставами для порушення кримінальних проваджень були порушення оперативним персоналом і посадовими особами атомних електростанцій відповідних інструкцій щодо правил ядерної та радіаційної безпеки і ліквідації аварій, що створило загрозу настання тяжких наслідків. Крім того, за ст. 274 КК України порушувалися провадження за повідомленнями із залізниці щодо радіаційно небезпечного металобрухту, потужність гамма-випромінювання якого значно перевищує встановлену норму, що створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків. До суду дійшла за зазначеною статтею лише одна справа у 2011 р., яку було закрито у зв'язку зі зміною обстановки.

Практично повністю зазначена група екологічних злочинів представлена незаконним поводженням із радіоактивними матеріалами (ст. 265 КК України) — 30,2 %, порушенням правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267 КК України) — 13,3 % та порушенням вимог режиму радіаційної безпеки (ст. 267¹ КК України) — 53,2 %.

Зауважимо, що два зі злочинів, які посягають на ядерну та радіаційну безпеку, є відносними новелами кримінального законодавства — незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромі-

нює радіацію, та порушення вимог режиму радіаційної безпеки — були криміналізовані у 2007 р. унаслідок прийняття законів від 24 травня 2007 р. № 1071-V «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо боротьби з ядерним тероризмом у зв'язку з ратифікацією Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму» та від 19 квітня 2007 р. № 966-V «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення правил радіаційної безпеки».

Екологічні злочини, які полягають у порушенні порядку проведення екологічної експертизи, правил екологічної безпеки під час виробничої діяльності, що заподіяло (або створило небезпеку заподіяння) суттєву екологічну шкоду (статті 236, 253 КК України) виявлялись 90 разів (відповідно 80 та 10).

За аналізований період лише 15 разів обліковувалися злочини, які полягають у потуранні екологічній небезпеці. З них 10 становили злочини, пов'язані з невжиттям заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237 КК України) та 5 — із приховуванням або перекрученням відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238 КК України).

Загалом злочини у сфері ядерної, радіаційної безпеки та екологічної безпеки становлять 1,9 % у структурі екологічної злочинності.

Розглядаючи екологічні злочини, які мають локальний об'єкт посягання, зауважимо, що зазначена категорія злочинів залежно від виду природного об'єкта, на який спрямоване посягання, розподілена нами на такі групи: екологічні злочини у сфері охорони земель (статті 239, 239¹, 239², 254 КК України); екологічні злочини у сфері охорони

надр (ст. 240 КК України); екологічні злочини у сфері охорони вод (статті 242, 243 КК України); екологічні злочини у сфері охорони атмосферного повітря (ст. 241 КК України); екологічні злочини у сфері охорони тваринного світу (статті 248, 249, 250, 251 КК України); екологічні злочини у сфері охорони рослинного світу (статті 245, 246, 247 КК України); екологічні злочини у сфері охорони природних комплексів (екосистем), що складаються з різноманітних природних об'єктів (статті 244, 252 КК України) [4, 108].

Порівняно з попередньою категорією злочинів (що мають узагальнений об'єкт посягання) екологічні злочини, які мають локальний об'єкт посягання, характеризується значно більшою поширеністю.

Так, протягом аналізованого періоду було виявлено 1 669 екологічних злочинів у сфері охорони земель, що становить 4,8 % від усієї кількості екологічних злочинів. З них найбільшу частку становить забруднення або псування земель (ст. 239 КК України) — 59,1 %. Питома вага безгосподарського використання земель (ст. 254 КК України) — 20,7 %. Найменшими у цій групі злочинів є частки незаконного заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239¹ КК України) і незаконного заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах (ст. 239² КК України) — 12,2 % та 7,9 % відповідно. Водночас зазначені посягання доповнили розділ VIII Особливої частини КК України лише у 2009 р. відповідно до Закону України від 5 листопада 2009 р. № 1708-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення у сфері довкілля», відтак питома вага цих злочинів у структурі усіх екологічних злочинів у сфері охорони земель протягом останніх років постійно зростає.

Злочини у сфері охорони надр (ст. 240 КК України) є одними з найпо-

ширеніших екологічних злочинів, а їх рівень має стабільну тенденцію до зростання. Порівняно з 2002 р. щорічна кількість облікованих злочинів цієї категорії зросла у понад 10 разів. Їх частка у структурі екологічної злочинності становить 18,6 %. Представлена зазначена категорія злочинів незаконним видобутком корисних копалин загальнодержавного значення (піску, суглинків та глини, пиляного вапняку, пісковика, граніту, крейди, марганцевої руди, вугілля, бурштину-сирцю, артезіанської води тощо).

Злочини у сфері охорони вод є одним із видів злочинного забруднення довкілля та традиційно характеризуються невисокою облікованістю — протягом останніх 15 років було виявлено 366 злочинів, більшість із яких представлено порушенням правил охорони вод (ст. 242 КК України) — 87,4 %, решту становить забруднення моря (ст. 243 КК України) — 12,6 %. Як і стосовно попередньої групи злочинів, простежується стійка тенденція до зростання кількості виявлених злочинів. Так, якщо у 2002 р. було виявлено лише 7 таких злочинів, то у 2016 р. — 53. Питома вага злочинів у сфері охорони вод у структурі екологічної злочинності становить 1,1 %.

Провадження за фактами порушень правил охорони вод найчастіше пов'язані зі скиданням приватними, комунальними підприємствами з перевищенням затверджених нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин зі зворотними водами з очисних споруд, а також забрудненням річок чи інших водних джерел каналізаційними стоками чи невідомими речовинами. Такі дії спричиняли забруднення поверхневих чи підземних вод і водоносних горизонтів, та за оцінками правоохоронних органів створювало небезпеку для життя, здоров'я людей та для довкілля. Нерідко поштовхом для реагування на факти забруднення ставали повідомлення про

масову загибель водних живих організмів: риби, раків та ін.

Найчастіше злочинне забруднення моря виявляється унаслідок несанкціонованого скидання баластних вод морськими суднами, а також забруднення нафтопродуктами, стічними, каналізаційними водами в акваторіях морських портів і територіях баз відпочинку, часто — за інформацією інтернет-джерел.

Кількість злочинів у сфері охорони атмосферного повітря демонструє найстрімкіше з усіх екологічних злочинів зростання — у 2002 р. була порушена лише одна справа за ст. 241 КК України, а у 2016 р. — 96. Значна частина порушених у 2016 р. проваджень стосувалася виготовлення приватними підприємствами на території Житомирської області деревного вугілля без належних на те дозвільних документів, що супроводжувалося забрудненням повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами. Середній щорічний показник виявлення забруднення атмосферного повітря становив 19 злочинів. Частка злочинів зазначеної категорії у загальній структурі екологічної злочинності протягом 2002–2016 рр. становить лише 0,8 %.

Злочини у сфері охорони тваринного світу майже повністю представлені злочинним браконьєрством, а саме незаконним зайняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК України) — 91,3 % і незаконним полюванням (ст. 248 КК України) — 8,3 %. На сьогодні зазначені посягання набули масового характеру, організованості та кримінального професіоналізму, завдаючи суспільству та державі значної економічної та екологічної шкоди. Наслідками масштабного браконьєрства в Україні є різке зниження кількості диких тварин і запасів риби.

На відміну від попередніх категорій злочинів, браконьєрські посягання

характеризуються доволі стабільними показниками: коливання рівня цих злочинів від середньорічних показників є незначним. Проведення вибухових робіт із порушенням правил охорони рибних запасів (ст. 250 КК України), яке теж відноситься до зазначеної групи злочинів, жодного разу не виявлялося. Також одиничними, незважаючи на збільшення фактів виявлення протягом останніх трьох років, є випадки обліку порушення ветеринарних правил (ст. 251 КК України) — 39 за 15 останніх років. Загалом вага злочинів у сфері охорони тваринного світу у структурі екологічної злочинності становить 27,7 %.

Групу злочинів у сфері охорони рослинного світу утворює незаконна порубка лісу (ст. 246 КК України) — 96,5 %, знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу (ст. 245 КК України) — 3,3 % та порушення законодавства про захист рослин (ст. 247 КК України) — 0,2 %. Незаконна порубка лісу є найпоширенішим екологічним злочином. Щороку виявляється у середньому 976 таких злочинів, а у 2016 р. було зафіксовано рекордне значення — 2 313 злочинів. Група злочинів у сфері охорони рослинного світу має найбільшу частку серед інших екологічних злочинів — 44,1 %.

Екологічні злочини у сфері охорони природних комплексів (екосистем), що складаються із різноманітних природних об'єктів, представлені умисним знищенням або пошкодженням територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252 КК України), порушенням законодавства про континентальний шельф України (ст. 244 КК України). Щороку обліковується у середньому 20 злочинів, передбачених ст. 252 КК України. Норма, що встановлює кримінальну відповідальність за порушення законодавства про континентальний шельф України, практично не застосовується — протягом аналізованого

періоду справа та провадження за цією статтею порушувалася лише двічі — у 2013 р. та 2016 р. У минулому році провадження було порушено за фактом виявлення у районах Голіцинського та Одеського газових родовищ у виключній (морській) економічній зоні України незаконної розвідки та розробки природних ресурсів, експлуатації установок і споруд у промислових цілях, а також розміщення на зазначеному місці бурових платформ, суден забезпечення, а також військового корабля без дозволу компетентних органів України.

Частка цієї групи серед інших екологічних злочинів становить 0,9 %.

Діаграма на *рис. 1* ілюструє розраховані узагальнюючі показники структу-

ри. Зважаючи на відносно незначні (порівняно з іншими видами екологічних злочинів) рівні злочинів, що у своїй сукупності утворюють першу категорію екологічних злочинів (тобто ті, що мають узагальнений об'єкт посягання), на діаграмі вони об'єднані в одну групу під назвою «злочини проти екологічної, ядерної, радіаційної, біологічної безпеки».

Підсумовуючи розглянутий у статті матеріал, слід зазначити, що структурний аналіз екологічної злочинності є основою для розроблення і здійснення заходів запобігання злочинам цієї категорії, адекватних законодавчих, правозастосовних, організаційних та інших заходів протидії екологічній злочинності.

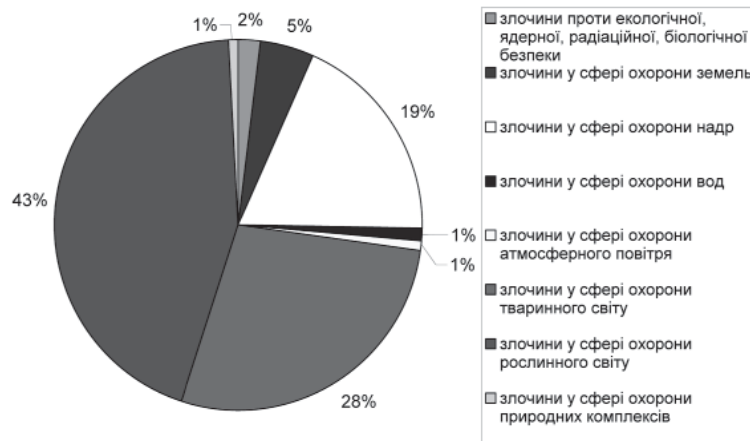

Рис. 1. Структура екологічної злочинності протягом 2002–2016 рр. в Україні

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Турлова Ю. А. Феномен екологічної злочинності: питання кримінологічної дефініції // *Держава і право. Юридичні і політичні науки.* — 2014. — Вип. 66. — С. 237–246.
2. *Філософський енциклопедичний словник.* — К., 2002. — 742 с.
3. Бабенко А. М. Запобігання злочинності в регіонах України: концептуально-методологічний та праксеологічний вимір : моногр. — О., 2014. — 416 с.
4. Турлова Ю. А. Система екологічних злочинів // *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* — 2016. — Вип. 36. — Т. 2. — С. 103–109.
5. Бакунина Т. С. О некоторых проблемах борьбы с экологическими правонарушениями (по материалам Всероссийского совещания) // *Государство и право.* — 1997. — № 1. — С. 100–119.
6. Поліщук Г. С. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти довкілля (за матеріалами Причорноморського регіону України) : дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2006. — 294 с.
7. *Україна в Європі — полігон для видалення небезпечних відходів?* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.vgolos.ua/articles/ukraina_v_yevropi_poligon_dlya_vydalennya_nebezpechnyh_vidhodiv_104807.html?print.

8. Ahrens R. Und dann kamen die Kopfschmerzen [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.ingenieur.de/Themen/Klima-Umwelt/Und-kamen-Kopfschmerzen>.
9. Мягченко О. П. Основы экологии : підруч. — К., 2010. — 312 с.

REFERENCES

1. Turlova Iu. A. Fenomen ekolohichnoi zlochynnosti: pytannia kryminolohichnoi definitsii [Phenomenon of ecological crime: questions of a criminological definition], *Derzhava i pravo. Iurydychni i politychni nauky*, 2014, Issue 66, pp. 237–246.
2. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical encyclopedic dictionary], Kyiv, 2002, 742 p.
3. Babenko A. M. Zapobihannia zlochynnosti v rehionakh Ukrainy: kontseptualno-metodolohichni ta prakseolohichni vymiry [Prevention of crime in regions of Ukraine: conceptual and methodological and prakseologic measurement], Odesa, 2014, 416 s.
4. Turlova Iu. A. Systema ekolohichnykh zlochyniv [System of ecological crimes], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 2016, Issue 36, vol. 2, pp. 103–109.
5. Bakunina T. S. O nekotorykh problemakh bor'by s ekolohicheskimi pravonarusheniyami (po materialam Vserossiyskogo soveshchaniya) [In Some problems of fight against ecological offenses (on materials of the All-Russian meeting)], *Gosudarstvo i pravo*, 1997, no. 1, pp. 100–119.
6. Polishchuk H. S. Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia zlochynam proty dovkillia (za materialamy Prychornomorskoho rehionu Ukrainy) [The criminological characteristic and the prevention of crimes against the environment (on materials of the Black Sea region of Ukraine)], Kyiv, 2006, 294 p.
7. Ukraina v Ievropi — polihon dlia vydalennia nebezpechnykh vidkhodiv? [Ukraine in Europe — the ground for removal of dangerous wastes?]. Available at: http://www.vgolos.ua/articles/ukraina_v_yevropi_poligon_dlya_vydalennya_nebezpechnykh_vidhodiv_104807.html?print.
8. Ahrens R. Und dann kamen die Kopfschmerzen. Available at: <http://www.ingenieur.de/Themen/Klima-Umwelt/Und-kamen-Kopfschmerzen>.
9. Miahchenko O. P. Osnovy ekolohii [Fundamentals of ecology], Kyiv, 2010, 312 p.

Турлова Ю. Структурний аналіз екологічної злочинності в Україні

Анотація. У статті на основі офіційних статистичних джерел проведено структурний аналіз екологічної злочинності за період 2002–2016 рр. Грунтуючись на авторському варіанті розподілу екологічних злочинів на такі, що мають узагальнений та локальний об'єкт посягання, розраховані відносні показники злочинів кожної категорії та їх кількісні співвідношення з цілим — екологічною злочинністю. З'ясовано, що найпоширенішими злочинами, що посягають на довкілля загалом, є злочини у сфері ядерної, радіаційної безпеки та злочини у сфері екологічної безпеки. Загалом посягання зазначеної категорії становлять 1,9 % у структурі екологічної злочинності.

Аналіз злочинів, що мають локальний об'єкт посягання, дозволив встановити найбільш поширені види екологічних злочинів, до яких відносяться злочини у сфері охорони рослинного світу, злочини у сфері охорони тваринного світу та злочини у сфері охорони надр. Розрахована питома вага зазначених категорій злочинів у загальній структурі екологічної злочинності становить 44,1 %, 27,7 % та 18,6 % відповідно.

Кожній категорії екологічних злочинів надана кримінологічна характеристика, наведені відповідні приклади з правозастосовної практики. Зроблено висновок, що структурний аналіз екологічної злочинності є основою для розроблення та здійснення заходів запобігання злочинам цієї категорії, адекватних законодавчих, правозастосовних, організаційних й інших заходів протидії екологічній злочинності.

Ключові слова: екологічна злочинність, структура, аналіз, показники, питома вага.

Турлова Ю. Структурный анализ экологической преступности в Украине

Аннотация. В статье на основе официальных статистических данных проведен структурный анализ экологической преступности за период 2002–2016 гг. Основываясь на авторском варианте распределения экологических преступлений на такие, которые имеют обобщенный и локальный объект посягательства, рассчитаны относительные показатели преступлений каждой категории и их количественные соотношения с целым — экологической преступностью. Установлено, что наиболее распространенными преступлениями, посягающими на окружающую среду в целом, являются преступления в сфере ядерной, радиационной безопасности и преступления в сфере экологической безопасности. В целом же посягательства указанной категории составляют 1,9 % в структуре экологической преступности.

Анализ преступлений, имеющих локальный объект посягательства, позволил установить наиболее распространенные виды экологических преступлений, к которым относятся преступления в сфере охраны растительного мира, преступления в сфере охраны животного мира и преступления в сфере охраны недр. Рассчитан удельный вес указанных категорий

преступлений в общей структуре экологической преступности, что составляет 44,1 %, 27,7 % и 18,6 % соответственно.

Каждой категории экологических преступлений дана криминологическая характеристика, приведены соответствующие примеры из правоприменительной практики. Сделан вывод, что структурный анализ экологической преступности является основой для разработки и осуществления мер предупреждения преступлений данной категории, адекватных законодательных, правоприменительных, организационных и других мер противодействия экологической преступности.

Ключевые слова: экологическая преступность, структура, анализ, показатели, удельный вес.

Turlova Yu. Structural Analysis of Environmental Crime in Ukraine

Annotation. The article presents a structural analysis of environmental crime over the period 2002–2016 based on data from official statistical sources. Proceeding from the author's original classification of environmental crimes into those having a general and a local object of the offense, relative indices of crimes from each category and their quantitative relationships to total environmental crime have been estimated. It is found that the most common crimes against the environment in general are nuclear, radiation safety crimes and crimes related to environmental safety. Overall, offenses of this category account for 1.9 % in the environmental crime structure.

The analysis of crimes with a local object of the offense has established the most common types of environmental crimes, which include crimes of flora protection, crimes of fauna protection and crimes of mineral resources protection. The proportion of these crime categories in the general environmental crime structure is estimated to account for 44,1 %, 27,7 % and 18,6 %, respectively.

Each environmental crime category is given respective criminological characteristics, with relevant examples from law enforcement practice. The author arrives at the conclusion that the structural analysis of environmental crime provides the basis for development and implementation of measures to prevent crimes of this category, as well as adequate legislative, law enforcement, administrative and other measures of combating environmental crime.

Key words: environmental crime, structure, analysis, indicators, specific gravity.

Пропонується підручник:

Європейське право: Право Європейського союзу : підручник / за заг. ред. В. І. Муравйова. — К. : Ін Юре, 2015 —

Кн. четверта : Матеріальне право Європейського союзу / В. І. Муравйов (голова авт. кол.), С. Д. Білоцький, О. О. Гріненко, М. О. Медведєва [та ін.]. — К. : Ін Юре, 2016. — 400 с.

У підручнику аналізується широкий спектр сфер регулювання в праві Європейського союзу, які формують матеріальне право ЄС, таких як енергетичне право ЄС, інформаційне право ЄС, право навколишнього середовища ЄС, податкове право ЄС, правове регулювання космічної діяльності в ЄС, правове регулювання освіти і науки в ЄС та інших. У виданні враховані всі останні зміни до правопорядку Європейського союзу.

Робота призначена для викладачів, студентів, аспірантів, наукових та практичних працівників, усіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання європейської інтеграції.

Замовляйте видання за телефоном:

+380 (44) 537-51-11

або електронною поштою:

sales@inyure.kiev.ua

http://www.inyure.ua